У НОВОМ МИЛОШЕВУ, У БАНАТУ, МАЛА НОЋНА ГАЛЕРИЈА

Обред за Сунцоврат

Упркос тешком покрову зиме и таме, галерија Банатског културног центра у овом селу код Новог Бечеја сијала је те вечери испуњена „малим форматима” Драгоша Калајића и концертом класичне музике. Један од оних хиперборејских лабудова, уморан, вратио се назад и слетео ту да се одмори, до следећег лета на Север свог сећања. Небо над Банатом је поново постало плаво. Слике Драгоша Калајића буде у нама „инстинкте”. Све што је потребно за нови циклус је ту и мирно можемо стајати пред олујом времена које долази. Времена када ће сви јунаци са његових слика бити међу нама

Пише: Драган М. Ћирјанић

Док смо клизили аутопутем, једино је ноћ била бржа од нас, скривајући густу мрежу хемијских трагова на небу Србије. Ишли смо на мало ходочашће пријатељу и сликару Драгошу Калајићу, чије дело још увек интригира и узбуђује духове, указујући на опус који је више од сликарства.

Ново Милошево у Банату, угостило је колекцију Калајићевих такозваних „мањих формата”, будући да су његово сликарство карактерисале претежно слике већих размера. Ово је Драгошева четврта постхумна изложба до сада (Галерија „Прогрес”, Модерна галерија у Ваљеву и Галерија РТС).

Појмови, као што су, култура, ентузијазам, уметност, те вечери, враћали су се свом основном, изворном значењу. У ово доба године (17. децембар), у доба зимског солстиција, кад су ноћи најдуже и Сунце најкраће обасјава наш континент, у многим земљама северног појаса одржавају се прастари обичаји, певања сунчевој светлости и повратку Сунца (Сунцоврат). Најпознатији је онај у Шведској, *Санта Луција*, када девојке, са круном од свећа, певају овој светици, са Медитерана, јер јој име евоцира светлост. И божићни празници припадају том обреду призивања и буђења Сунца у нама...

Са овим мислима, појави се испред нас, из мрака, Галерија окупана светлошћу, призор необичан сам по себи. Лепота је још лепша кад је неочекивана, кад нас изненади...

Добро дошли у Драгошев свет, људи, звери и богова... У том свету је све као у симфонији, која још увек чека свог композитора, узвишено, симболично и романтично. Тамо херојска величина још увек живи. Трагично је њен знак.

И ова Драгошева изложба, својим сликама, препуним оне исконске светлости, као да је призивала повратак Сунца и светлости у нама. Пројекције, метафизичких аријевских, архетипских слика, са освајачких висина, господара, говоре о поларном карактеру аријеваца, о њиховој слободи, и чежњи за даљинама, нераздвојне су од њихових карактерних црта, снажне воље, хладнокрвности, осећања супериорности, презира према животу и према смрти. Ови призори лебде, у слободној арији, између Неба и Земље, на осмотриштима акције и планираног напада или у мермерним одајама небеских дворова, увек испуњених еросом, том божанском стваралачком силом. То нису људи, ту су звери и богови. Наше Златно доба. Наша носталгија и чежња. Те протеране звери, краљевског држања, смо ми, који више не постојимо такви, на тлу Европе.

Драгошеве слике буде у нама европски, хиперборејски национализам, паневропски, изгубљени национализам, заборављене религије, који спава у појединим етно-национализмима Европе. Ерос национализма почива на тим сликама, пуним крхотина изгубљеног јединства. И све говори да, ако постоје Вера и Чежња, тај свет ће се поново и остварити, сјајнији него што је икада био.

УПОРИШТА ВИШЕ СТВАРНОСТИ

Кроз ове призоре аријевског света, пробуђена је и наша свест и везаност за Велике циклусе живота, који пулсирају у нама. Постајали смо *архе* и *ур*. Апсолутни човек и апсолутна жена, сједињени и усамљени у „овој арени универзума". Импулси Великог живота траже велике личности. Садашњост, која је јединствен пољубац прошлости и будућности, актуелизује у нама увек и прошло и будуће. То је наш живот и наша вечност. То је и позив да у нашем животу треба мислити о великом сопству у Великој Србији, у Великој Европи, од Лисабона до Владивостока. Још је Ниче рекао: „Политика је само за оне који су способни да имају широке, веома широке погледе на ствари." Појам аутентичне Европе је сасвим различит, много шири, чак и супротан појму Запада. Свака политичка концепција има своју религију.

За Драгоша је европски етнонационализам састављен од венца неантагонистичких национализама јединствене Империје Европе. Његове слике су израз тог светоназора, еманација те изгубљене религиозности. По томе је он јединствен у свету сликарства и није објашњив историјом уметности, духом и модом времена или историјом естетичких концепција. Слике су упоришта за креацију нове стварности, прво као унутрашње структуре а онда и у реалности. Све битке се бију прво на духовно-религиозно-естетском плану. Те слике су позив на промену светоназора, ка новој синтези, ка враћању наше аутентичности, повратку божанског принципа, где су људи у сагласју са небеским поретком. То је сликарство кшатријског света, ратника, чувара и освајача. У оштрој је супротности са деструктивним силама модерног света, духом нихилизма и пустињама материјализма. Ретка су данас места отпора и духовног сабирања, упоришта радикално другачијег погледа на свет, сакралног карактера, где нација и наслеђе играју важну улогу и суштински одређују друштво и историјске процесе. Спољашња опасност као да никада није била већа. Али меморија нам шапуће да је било и горе, много горе. То и храни наш потиснути тимос. Усамљени одметник од палог света гради свој храм, прибира снагу и планира повратак.

НА СЕВЕРУ СЕЋАЊА

Сликарева песма о небу и животу, на моменте је претварала простор Галерије, у обредно место хиперборејског култа Сунца, религије наше крви. У имагинарни храм живог сећања, са својим иконама-сликама. Са имагинарном круном од светлости, као сишле из света слика, виолинисткиња Соња Калајић и виолисткиња Александра Курилић, музиком Телемана, Хајдна, Мареа, Албинеза, Анхела Виолда, пренеле су нас у живу будућност Европе. Музика има ту моћ. Слике и призори су оживели... Пловили смо слободним небом Европе... Одоздо су нам, у бљештавој сунчевој светлости, махали и поздрављали, Езра Паунд из гондоле, Јингер који је хватао лептирове, Де Местр на каналима Петербурга, Селин док је гледао балерине, Лени Рифенштал са врхова Мон Блана, Малапарте на крову своје куће на Каприју, Шмит и Хајдегер са кула у „Земљи замкова", Црњански са Калемегдана, руски кадети са крстарице у Северном мору... Ђорђе Јанковић крај српског светилишта у Аркони... и још многи које смо знали... Као да су хтели још нешто да нам кажу... И још даље на север, тражили смо Хипербореју... Али то је већ друга прича.

... Јато птица селица сваке године лети до места где се налазила Хипербореја. Мерешковски пише... „Оно (јато) кружи над водом тражећи копно и не налази га. Неке од птица, исцрпљене од умора, падају у воду, док се друге враћају назад. Оно што ми називамо ‚инстинктом' речитије је од ‚знања, памћења', Платонове *анамнесис*, а јаче је код животиња него код људских бића. Десет хиљада година је код њих колико и једна минута... Људи су то заборавили, птице се сећају. Речити мудрац се тога такође сећа: у својим истраживањима древне родне земље, он кружи изнад океана, трага за копном и, пошто га не проналази, пада у таласе. И, док умире, пева своју песму. Тако чини тај хиперборејски лабуд, Платон."

Један од тих лабудова, уморан, вратио се назад и слетео то вече у Галерију Новог Милошева, да се одмори, до следећег лета на Север свог сећања. Небо над Банатом је поново постало плаво. Слике Драгоша Калајића буде у нама „инстинкте". Све што је потребно за нови циклус је ту и мирно можемо стајати пред олујом времена које долази. Времена, када ће сви јунаци са његових слика бити међу нама.

Са таквим мислима и искром будућности, вратисмо се у ноћ, на путу за престоницу. **<**

(Извор: „Национална ревија”, Београд, број 59, 2016)

Објављено: четвртак, 26. јануар 2017, 01:10h

***

Банатски културни центар

Галерија Банатског културног центра у Новом Милошеву са љубављу чува успомену на свог мештанина, познатог српског новинара („Сербске народне новине”), Теодора Павловића (1804-1854), уредника и првог секретара Матице српске, организујући њему у част многе културне догађаје. Над свим овим, лебдео је добри дух домаћина и писца, Радована Влаховића, на чијем имању се Галерија и налази.